

De melkwinkel en het venten langs de straat van Alle de Vries en Joukje Bouma.

Herinneringen van de zonen Jelte en Klaas en schoondochter Griet (gehuwd met Jelte).

Vader Alle de Vries kwam van Terzool en trouwde 13 mei 1933 met Joukje Bouma uit Deersum. Hij was eigenlijk timmermansknecht, maar in Grouw namen ze de melkwinkel over van A. Jellema. Het was een hele slechte tijd, maar je was wel eigen baas.

Ze kwamen te wonen in een huis met een winkeltje in de Kerkstraat naast bakker Andringa, aan de noordkant van de pastorie. Moeder verkocht er alle melkproducten, boter, kaas en eieren.

Vader ventte door heel Grouw en de concurrentie was groot. Als we zaterdags bijvoorbeeld in de Noorderdwarsstraat kwamen, dan kon het zomaar gebeuren dat er drie of vier melkboeren in de straat stonden. Er waren er in totaal vijf in Grouw: naast vader ook nog Piet Eisenga, Wieger Sjoerdsma, Sjouke Schiere, Sietse v.d. Heide. Van der Heide was melkboer in dienst van de melkfabriek. Die had een kar en de anderen hadden een bakfiets. Onze bakfiets stond bij boer Age Jonker in de schuur. Dat was waar nu de Hema is gevestigd. Na de bakfiets kocht vader een karretje op drie wielen met een motor. Een zogenaamde "Vliegende Hond". Dat gaf problemen want er hoorde een rijbewijs bij en dat had hij niet. Later kwam de elektrische SRV-wagen.

In het begin van de oorlog was vader nog aangesloten bij de Lijempfabriek in Oosterlittens en moest hij de melk 's morgens uit Irnsum halen. Door de oorlogssituatie bracht de Lijempfabriek later de melk daar niet meer en haalde hij het hier bij de melkfabriek in Grouw. Ik weet niet of hij z'n best wel deed om nieuwe klanten te krijgen. Vader was eigenlijk geen zakenman. Hij was eigenlijk veel te goed. Er speelde wel eens iets met klanten, waarbij hij meestal veel te snel toegaf.

Zo ging dat later ook met de flessen, toen de melkproducten daarin werden verpakt. Eerst waren het er maar een paar, maar er kwamen steeds meer. Al dat statiegeld dat betaald moest worden kon vader niet alleen dragen. De verdiensten waren niet meer dan een minimaal inkomen. Dat moest dus door de klanten betaald worden en dat werd dan een volgende keer wel weer verrekend. Dus op een gegeven moment werd er gezegd: vanaf nu het statiegeld betalen. Maar vader had er moeite mee om dat bij alle klanten in rekening te brengen. Zo stond ik een keer op het Master Wielsmaplein bij een klant en ik zei hoeveel ze betalen moest en ik rekende daar ook nog twee flessen statiegeld bij. "Nee," zei ze, "ik betaal de flessen niet, ik ben wel eerlijk." "Ja maar," zei ik, "dat is veranderd, nu moet iedereen betalen." Toen riep zij vader erbij en die zei: "Nee, zij hoeft het statiegeld niet te betalen." En zo waren er nog wel meer klanten.

Ik weet nog in de oorlog, er lag 's winters vaak sneeuw, en dan riep moeder: Jelte, je moet even met de schep en touwen naar vader. Dan moest ik helpen om de kar te trekken en met de schep de sneeuw voor de wielen weg te scheppen. Ook de latere SRV-wagen met zijn kleine wielen kon slecht door de sneeuw komen en in de Nij Dijkstraat, waar we vanaf begin jaren zestig woonden, kwam de sneeuwschuiver van de gemeente niet eens.

Zelf zat ik toen in militaire dienst bij de luchtmacht op een marinebasis. Ik was dan wel eens een paar weken vrij omdat de basis dicht ging. In die tijd hebben mijn broer Klaas en ik wel eens een week voor vader gevent. Zij konden toen voor het eerst met vakantie.

In 1952 zijn er routes afgesproken in het dorp. Er waren toen minder melkventers en op een gegeven moment werd er gezegd: "We weten wat iedereen zo ongeveer verkoopt en dan verdelen we het dorp in routes zodat ieders omzet ongeveer gelijk blijft." De klanten beslisten hierover niet mee. Als ze bijvoorbeeld melk van Piet Eisinga wilden en niet van ons, dan moesten ze daar naar toe om het op te halen. Piet kwam niet meer bij hen aan de deur. We ventten in de Lijnbaan- en de Nij Djipstraat, een stukje Oostergoostraat, het Master Wielsmaplein, Jogchum Nieuwenhuisstraat, de Aak, de Pluut, de Koffe, de Tsjalk en het Skûtsje.

We verkochten vroeger melk, karnemelk en gortepap uit bussen en later kwam daar ook flessenmelk bij. De melk van de kar moest eerst gekookt worden, want dat was rauwe melk. De flessenmelk was gepasteuriseerd of gesteriliseerd. Boter en kaas had vader ook. Als een klant kaas wilde dan moest hij het bestellen en dan brachten we het. Later met de SRV-wagen kon hij zelf veel meer meenemen. Toen broer Klaas en ik zelf werkten, had vader op zaterdag hulp van een jongen, die ook bij ons at.

De laatste paar jaren heeft mijn vrouw Grietje vader vaak geholpen. De supermarkten waren toen in opkomst en dan krijg je hele andere concurrentie, want die verkochten ook koffiemelk en frisdranken.

Griete vertelt: "Als ik in het begin wel eens hielp, zeiden de mensen wel eens tegen mij: wie is er nu weer overleden? Want schoonvader was tweede bode bij de begrafenisvereniging. Dan zei Jelte 's morgens voordat hij naar z'n werk ging: moeder belde zojuist. Wil je vandaag even helpen met venten want er is weer iemand overleden. Dan moest schoonvader als bode in actie."

Door de vele kleine huisjes in Grouw gebeurde het vaak dat men geen kist het huis binnen kon krijgen en dan moest er gesloopt worden of er moest een raam verwijderd worden. Later werd dat dan weer netjes gemaakt. Juist omdat vader timmerman was geweest, kon hij zulke problemen vaak oplossen. Ja, het ging per slot van rekening ook om de bijverdiensten natuurlijk. Hij ging ook wel bij de buurt langs als leedaanzegger. In Grouw gebeurde dat niet in het hele dorp, maar alleen in de buurt van degene die was overleden.

De lege flessen werden een probleem. Het was namelijk zo, vader verkocht flessen fris, maar Heine Postma van de supermarkt verkocht hetzelfde merk. Zo kregen we veel lege flessen terug die bij de supermarkt waren gekocht. De mensen leverden dan voor het gemak de lege flessen van de supermarkt bij ons in. Zelf hadden we misschien drie kratten flessen verkocht maar kregen zes kratten lege flessen terug. Heine Postma, eigenaar van de supermarkt, zei dan wel eens: "Moet je ook weer lege kratten hebben Alle?"

Griet vertelt nog: Ik kwam eens bij een mevrouw aan de deur en zij gaf mij drie lege koffiemelkflesjes met de dop er nog op. Die had ze er weer op gedaan en daar stond de naam van Heine Postma nog op. Ik liep er mee naar de kar en dacht toen bij mezelf: Ik ben niet wijs. Dus ik liep met die drie flesjes terug en ik zei: "Kijk, deze zijn bij Heine Postma gekocht en dan moet u ze daar ook maar weer inleveren." "Ja," zei ze toen, "je hebt ook wel gelijk."

Zo stond ik ook eens bij een klant bij de deur en die zei: "25 gulden, kun je dat wisselen?" Ik zei: "Jazeker." Dus ik gaf het wisselgeld en zei toen: "Dan krijg ik nu die 25 gulden nog van u." "Nee, die heb je al gekregen." "Nee hoor, nog niet. O nee, het zit nog in de beurs."

Je moest altijd goed opletten.

Het kwam ook voor dat een klant om boter vroeg. Dan haalde je roomboter en dan zei ze: "Dat bedoel ik niet, ik bedoel Blue Band." Margarine was toen in opkomst.

's Morgens om half zeven was vader bij het fabriek en om acht uur begon het venten. Om half een was hij dan klaar. Op zaterdag duurde het langer. Dan werd het een uur of twee. Maar dan was hij nog niet klaar, want elke middag moest hij de bussen schoonmaken. Dat deed hij eerst op de zuivelfabriek. Daar hadden ze warm water. Later mocht het op de fabriek niet meer en moest hij een eigen spoellokaal hebben. Toen heeft hij het huisje van Sipke Postma in de Wijde Steeg gekocht. Daarin kwam het spoellokaal en werd het tevens de plaats voor de stalling van zijn elektrische kar en de opslag.

Vader had geen toeter of een bel. Wij liepen naar de deur en riepen: De melkboer. Dan kon het gebeuren dat de klanten zeiden: "O, zijn jullie er al. Ik moet de pannen nog schoonmaken." Alleen in de vakanties toeterde hij. We namen dan een stukje van de route van een ander over en dan kwamen de mensen zelf bij de kar.

Griet zegt: Het laatste jaar heb ik iedere dag geholpen en zo kwam ik ook bij een mevrouw die iedere dag twee flessen melk kreeg en op zaterdag nog een flesje koffiemelk erbij. Maar op zaterdag waren we altijd wat later en kwamen dan pas na koffietijd bij hen aan de deur. Ze kwam ons dan vaak al een eindje tegemoet om de koffiemelk alvast op te halen. Ik zei toen: Zullen we de koffiemelk er in het vervolg op vrijdag bij doen, dan hebt u het op tijd. Nu dat vond ze een goed idee. Er was in de Oostergoestraat ook een mevrouw die iedere dag vier liter melk moest hebben. In hun pan zat een richel waar het deksel op viel. Op een keer zei ze tegen mij: "Ik krijg van u iedere dag te weinig." Ik zei: "U krijgt steeds vier liter." "Nee," zei ze, "dan zit de melk tot aan de richel en nu niet." Toen zei ik dat tegen schoonvader en die zei: "Ja ik snap het wel. Ik doe de melk tot aan die richel en meet dat niet na of dat precies vier liter is." Nou, dan had u mij dat wel even kunnen zeggen.

Melk kun je goed uitmeten, maar gortepap was andere koek. Pap was altijd betrekkelijk stijf en als je de halve-liter-maat onder de kraan van de bus hield, dan kwam er soms een hele kwak ineens uit en stond er gelijk een kop op.

We hadden aan de kar twee bakjes voor de maten. Het ene was voor de melkmaten, er zat een liter- en een halve-liter-maat in en het andere bakje was voor de maat van de pap. Dat was alleen een halve liter want zo werd de pap altijd afgemeten.

Broer Klaas hielp ook wel eens en op een keer was hij in de Wijde Steeg en liep Ladenius langs, die bleef even staan en zei: "Jongetje, je geeft de maat ook niet." "Natuurlijk wel," zei Klaas. Hij dacht dat Ladenius bedoelde dat hij te weinig melk gaf. "Nee," zei Ladenius, "die maat hang je immers weer in het bakje." Klaas kwam een paar weken later bij een mevrouw in de Boogstraat die ook tegen hem zei dat hij de maat niet gaf. Er van uitgaande dat de mevrouw het ook grappig bedoelde, zei Klaas: "Dat weet ik wel, die hangt in het bakje". "Jij met je grote mond," zei ze, "jij hoeft hier nooit weer te komen." Zo raakten we die klant kwijt.

Vroeger werd alles opgeschreven, er werd bijna nooit direct betaald. Vader was altijd zeer toegankelijk. Er stonden dus heel wat nog te ontvangen bedragen in zijn boekje. Reden waarom Grietje het laatste halfjaar ook altijd mee is geweest.

Griet vertelt: Zo kwam ik iedere vrijdag bij een mevrouw die ik vertelde dat over een halfjaar het venten zou stoppen en liet aan haar de keus hoeveel zij er iedere week extra zou betalen om de schuld af te lossen. Zo werd de schuld uiteindelijk toch ingelost.

In de winkel kreeg ik ook wel eens instructies mee: Mevrouw of meneer die en die moeten wel betalen, want die staat al in het boek. Maar er waren er bij die zeer gehaaid waren. Er kwam een mevrouw met de beurs in de hand in de winkel en zei: "Ik wil even afrekenen, maar wil wel dit en dat nog meehebben." Prima, even optellen. Dat maakt dan ... bedrag. Ze deed de beurs open: "Och, nou heb ik niets in de beurs. Hoe kan dat nou? Nu weet je wat, schrijf het er dan nog maar even bij."

In 1969 zijn we met het venten en de melkwinkel gestopt en werd Bote Groen de opvolger van vader.

Grou, najaar 2022

Jelte, Klaas en Grietsje de Vries.